ތަޤްވާ ގުޅޭ ވާހަކަ.

ލިޔުނީ: އަބޫ ޢައްމާރު

ހުރިހާ ޙަމްދު ޘަނާ ޙައްޤުވެގެންވަނީ ޢާލަމްތަކުގެ ވެރި ﷲ އަށެވެ. އަހަރެމެން އެކަލާނގެ އެހީއަށާއި ފާފަފުއްސެވުމަށް އެދެމެވެ. އަދި އަހަރެމެން އަމިއްލަ ނަފްސުގެ ނުބައި ފާފަތަކުގެ ނުބައިކަމުން ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައި ރައްކާތެރިކަމަށް އެދެމެވެ. ﷲ ހިދާޔަތް ދެއްވާ މީހަކު މަގުފުރެދުވާނެ މީހަކު ނުވެއެވެ. އަދި އެކަލާނގެ މަގުފުރެއްދެވި މީހަކަށް ހިދާޔަތް ދެއްކޭނެ ދެވަނަ އެއްވެސް ފަރާތެއް ނުވެއެވެ.

ﷲ ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ ވަޙީކުރެއްވިއެވެ.

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تُقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُم مُّسْلِمُونَ ﴿١٠٢﴾﴾

آل عمران: ١٠٢

"އޭ އީމާންވި މީސްތަކުންނޭވެ! ތިޔަބައިމީހުން ﷲ އަށް ތަޤްވާވެރިވާށެވެ (ބިރުވެތިވާށެވެ) ހައްގުވާގޮތުގައި އެއިލާހަށް ތަޤްވާވެރިވާށެވެ. އަދި މުސްލިމުންގެ ގޮތުގައި މެނުވީ ތިޔަބައިމީހުން މަރުވެ ނުދާށެވެ."

عمر بن الخطاب رضي اللّه عنه، އުބައްޔު ބިން ކައުބު رضي اللّه عنه އާއި ސުވާލުކުރެއްވިއެވެ.

"ތަޤްވާ ގެ މާނައަކީ ކޮބައިތޯއެވެ؟" އުބައްޔު ބިން ކައުބު ދެންނެވިއެވެ. "އޭ އަމީރުލް މުއުމިނީނެވެ! ކަށިފަށިފައިވާ ގަސްތަކެއް ހުރިފައިވާ މަގެއްގައި ކަލޭގެފާނު ހިނގާވަޑައިގެންފައިވޭތޯއެވެ؟" އުމަރުގެފާނު ޖަވާބުދެއްވިއެވެ. "އާނއެކެވެ." އުބައްޔު ބިން ކައުބު ދެންނެވިއެވެ. "(އެފަދަ މަގެއްގައި ހިނގާއިރު) ކަލޭގެފާނު ކިހިނެއްތޯ ކުރެއްވީ؟" އުމަރުގެފާނު ޖަވާބުދެއްވިއެވެ. "އަހަރެންގެ ހެދުން މައްޗަށް ނަގާލީމެވެ. އަދި ހިނގައިފީ ވަރަށް ފަރުވާތެރިވީމެވެ." ދެން އުބައްޔު ބިން ކައުބު ދެންނެވިއެވެ. "ތަޤްވާއަކީ އެއީއެވެ."

އަޅުގަނޑުމެން ދަތުރުކުރަމުން ދިޔާ ބިމަކީ ކަށިގަސްތަކުން ފުރިފައިވާ ބިމެކެވެ. ޝައިޠާނާއި ޖިންނާގެ އަޑުތަކުން އަބަދުވެސް މަސައްކަތްކުރަމުން އުޅެނީ އަހަރެމެން ދުރުމަގުން އެއްލިބޭކަށް ނުބައިމަގަށް އެރުވުމަށެވެ. ދުނިޔޭގައި ތަޖުރިބާކުރިމަޔޭ ތިބާގެ ހުދުން މައްކަރު ނުގުޅުވާ. (އެބަހީ ދުނިޔޭގެ ހުރަސްތަކަށް ބިރުވެރިވުމުގެ ސަބަބުން ... އަދި ހިނގާއިރު ފަރުވާތެރިވުމުގެ ... (އެބަހީ ދުނިޔޭގައި އުޅުއިރު ޝައިޠާނާގެ ކަރުވެރި މަޖުބޫރު ... ފަރުވާތެރިވުމެވެ.) އެކަމި އިރުން ތިބާ ވާނީ ޝައިޠާނުންގެ ނުބައި ވަސްވާސްތަކުން ސަލާމަތްތެރިވެގެންނެވެ. ތަޤުވާގެ ރަށްޓެހި މާނައީ މިއެވެ. الله އަޅުގަނޑުން ތަޤުވާތެރިވާމީހުންގެ ތެރެއިން ލައްވާނދޭވެ!

އެންމެހާ އަޚުންނާއި އުޚުތުންނޭވެ! ބާރަކަތްތެރިން މިއުޅެނީ އިބްރާހީމީ ތިރާވުމުތަކާއި އަޅުގަނޑުމެނަށް ލިބޭނޭ ވާހަކައެކެވެ. އެވާހަކަ އަންނަނީ މިފަދައިންނެވެ.

"ހަތަރު ގެރި އުޅުނެވެ. އޭގެތެރެއިން އެއް ގެރި ހުދެވެ. އަދި އަނެއް ތިން ގެރި ކަޅެވެ. މިގެރިތައް އުޅުމުންދަނީ ވަރުގަދަ ޖަނަވާރުތަކުން ފުރިފައިވާ ސަރަހައްދުގައެވެ. މިޖަނަވާރުތަކުގެ ޝިކާރައިން މިގެރިތައް ސަލާމަތްވާ ހަމައެކަނި ގޮތަކީ މިހަތަރު ގެރި އެކުވެރިވެ އެއްބާރުލުމާއެކު އުޅުމެވެ. އެގެރިތައް އަބަދުވެސް އެއްކޮށް އަނެއް ގެރިގެ ސަލާމަތަށް ވިސްނައި، ދިފާއުކުރަން ނިކުމެތިކޮށް އަބަދުވެސް ހުށަހެޅިގެންނެވެ. މިކަމުގެ ސަބަބުން މިގެރިތައް އެއްވެރިވެވަޑައިގެން ސަލާމަތްވެއެވެ.

ނަމަވެސް އެއްދުވަހު ކަޅު ތިން ގެރި ބައްދަލުވެގެން ބޭއްވިއެވެ. އަދި އެބައިމީހުން ބުންޏެވެ. "މި ހުދު ގެރިގެ ސަބަބުން ތިމަންމެނަށް ވަރަށް އުނދަގޫ ކުރިމަތިވާންޖެހެއެވެ. ތިމަންމެންގެ ކުލައާ ތަފާތުވާކުލަ އޮތުމުން ފެނިގެން ތިމަންމެން ނުފެނެއެވެ. ޖަނަވާރުތަކަށް ތިމަންމެންނާ ފެނެއެވެ. ނަމަވެސް މިހުދު ގެރި އެހެން ޖަނަވާރުތަކަށް ފެނެއެވެ. ވާހައްކާ ހުރީ ތިމަންމެންގެ ދުށުމުން އެއްޗެއްބާ ކަންނޭނގޭތޯއެވެ. އަހަރެމެން މިހުދު ގެރި އެކަހެރިކޮށްލަން ޖެހޭނެއެވެ. އަދި ހުދު ގެރި އެކަހެރިކޮށްލުމަށް ހިމާޔަތްކުރާނެ ކަމުގެ ސަބަބުން އަހަރެމެންނަށް ސަލާމަތްވެވޭނެއެވެ." މިދެވަހަކަށްފަހު ކަޅު ތިން ގެރި އެއްބަސްވިއެވެ. އަދި ހުދު ގެރި އެކަހެރިކޮށްލިއެވެ. ކަޅު ތިންގެރި 'ބައިކޮޅު' ކުރިއެވެ.

ވަރުގަދަ ޖަނަވާރުތަކުން ބޮޑު އެއް ޖަނަވާރަކަށް ފެނިގެން ސިންގާ ހުދު ގެރި އެކަނިވެގެން ހުރިތަން ފެނުނެވެ. ވަރުގަދަ ޖަނަވާރަކު ހުދު ގެރި ކައިލުމަށްފަހު ކުޅަދާނަކަމާއި އެކުގައި ހުރިހާ ކަޅު ގެރިތައް ކައިލިއެވެ.

ކާނޑަކަރައިފީއެވެ. ކަލޭ ތިންގެރި އުބައިމީހުންގެ އުކުވެރިޔާގެ މަސްލަހަތު ނޫދައި ވީދައިގެން ކަމުން ގެންދިޔައީން

ބަލަހައްޓައިގެން ތިބީއެވެ.

ޤިއްލަތަކުން އުވަދުވުއްމާ ކަލޭ ތިން ގެރީގެ ތޮޅުއިން ގެރިއަކަން ހަމަޖެހިވީއެވެ. ޔާރަސޫލުﷲއެވެ؟

ސަހަބާބި އެއީގެ ތޮޅުއިން އެއް ގެރި މަދުވުމުގެ ސަބަބުން އެގެރިތަކުގެ ބާރުދެރަވެފައިވާތީއެވެ. މިހާރު ކެރިގައި

ހަމަ ގެރި އެއްކަން އުޅުނަސް ބާރުގަދައެއްނުވެ. މިތިންގެރި، އެގެރިތަކުގެ އުކުވެރިޔާ އުކަރަރިކަންކުރުމުގެ

ނަތީޖާއަކަން، ވަރުކަމާ އެއިގެތޮޅުއިން އެއްގެރި ސިފާކަރަކަންކުރުވެ. މިހާރު ބާރު ތިބީ ދެ ގެރިއެވެ.

ހަމައެކަނިން ޤިޔާމަތް އަދިޔާ މާބޮޑު އުސްތާދުކަމާއިންޖެހި އެއިގެތޮޅުއިން އެއްގެރި

ސިފާކަރަކަންޖެހިވީއެވެ. ސަހަބާބި ބާރު ތިބީ ދު ގެރިކަމަށްވެފައި އެމީހުންގެ ބާރުދެރަވެފައިވާތީއެވެ. އެންމެ ފަހުން

ބާރު އަޅާ އެންމެ ގެރިއަކަށެވެ. ބިރުވެރިކަމާއިއެކު ގޮތްހަސްފެވެފައިވާހެން ގުޅުމާގެ ޔަބައިން ސަމާލުކަމުން ބާރުގަނޑުގެ

ފާރަވެރިކަމަށް ގެ ދުރުވެއިގެންވީއެވެ. ނަމަވެސް މިހާރުކަ ގެ ސަމާލުކަމުގެ ބާރުވަރަށް ބޮޑުވެއިގެން ފަހުން ފަރާތުން.

ކުޅުމާފަސް ގެ ކިރިއެއްވެފައި ބާރުބިލްގެން ފުރިހަމަކަމުގެ ޒަޢީފުކަމާއި އަޅާކިޔުން. ކުޅިމާ ވެރިކަން

ބިންމަތީގައި ފުރުޞަތުދިނުން ކުޅިމާކަން އަސްލުވެ. ގެރިއަކީ ކުޅުވާ އަންނަނީ ތަކުރާރުނޭނގޭކަން ހުރުމެވެ. ކުޅިމާ ފަރާތް

އުފެދުން ގެނބި ގެރިގެ ކަރުގައި ދުރަށްގެންދާތީއެވެ. އުފެދުމަށް ގެރީގެ ފެނު އެކަނި ބަސްތަކުގެ ބާރުހުރި ދުރަށްދަނީއެވެ.

ފަރާތްކަމަށް މުޅިއެކު ބަސްތަކާކޮށެވެ. އުބަސްތަކާކުން އަހަރުމެންނަށް އަދުއްރު ވިޔަފާރިއްވަތާއް ގާސިލްކުރާނެ ބަސްތަކާކޮށެވެ.

މިކަލެއްގެ ބަސްދުން ދިއްޔައެވެ. "ކުޅިމާ ހަދަގެ ސިފާކަރަކަ ދުވަހު އަހަރުމެންފަސް ސިފާކަރަކަންވީއެވެ. ހަދަގެ

ސިފާކަރަކަންކުރުމަން ދުކަންތިދުވަހު ތިމަންގެ އަޖަލު ނިމުމަން ދުޅަ ހަދުވައިދި ދުވަހެވެ. އެދުވަހު އަހަރުން މަތިވި

ދުވަހެވެ. އަހަރުން މިވަގުތަކު މަތިއެކުފަދަވެ. އަދި މިއަދުކަމުފަސް އަހަރުން މަތިއް ނުވާނުއެވެ.... އަހަރުން މަތިވި

ދުވަހު ކުޅިމާއަން ހަދަގެ ކާތްމަން ދުކަންތިދުވަހެވެ."

އެންމެހައި ވުޒޫޕީ އަރުންނާއި އުޅުމުންނޯވެ! ތަޢާނަވާކަމަށް ތިޔައިގެ ބާރުއިން ބަދައްމިއުނަން

މިވާހަކައިން އިބުރަތްތަކު ފިލާވަޅުތަކެއް ދަރަވާނަކަމެވެ. މިހާރު މިބާރުހާސިލްކުރުން އުޅުމަ މި ފިލާވަޅުތަކުގެ ބާރުއިން

ބަދައް ފިލާވަޅުތަކެވެ. إن شاء الله.

ފުރަތަމަ ފިލާވަޅު : އިސްލާމީ އުއްމަތް.

މިފިލާވަޅަކީ މިއަދު މުސްލިމުންގެ ޙާލަތު ބަޔާންކޮށްދޭ ފިލާވަޅެކެވެ. މިއީ އަދުގެ ދުނިޔޭގައި ހަމަ

ކަންހިނގަމުންދާގޮތެވެ. އަހަރުމެން މިފެނީ އިސްލާމީ ޤައުމުތަކަކީ ކާފަރުންގެ އަތްދަށުގައިވާ ބައެއްގޮތަށެވެ.

އަހަރެމެން ހަމައެކަނި ބަލަހައްޓައިގެން ތިބެނީއެވެ. ކުރެވޭ އެއްވެސް ކަމެއްނަމަ ބާރަމުގައެވެ. އެންމެ ފުރަތަމަ ޔަޔަރަސްޓީން ބެލުމެން ދިޔައިރު ކުރެވުނު ކަމެއް ނެތެވެ. ޤައުމުގެ ފަދަ ޤައުމުތައް މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއަށް ވެއްޓުމުން ދަރިއެވެ. ބިޔަބަލާ ކަންތައްތަކަށް ފެންނަނީއެވެ. ހަމައެފަދައިން ސޮއިވާސް، އަދި އަޑުއިސްތިޢުމާލުކުރުން ފެންނަނީއެވެ. އެންމެ ފަހުން އިރާޤާއެވެ. އެކަން ހައްޖުތަކަށް އައްމަތަކަށް ކުރެވުނު ކަމެއް ނެތެވެ. އެއްމަތީގެ މީހުން ބަލައިލައިގެން ބިޔަނީއެވެ. އިރާޤު މިހާރު އުޅޭ ފަސޮނަޖެހިފައިވާ ޖަމާޢަތްތައް ހަމައެކަނި ހުރަހަކަށް ނުފެތެވެ. އަދި މި ހަނދުމަކުރަމާ ފާޅުކަށްކަމުގެ ޖެހިގެން ހަލާކުވެ ފަނާވުމެވެ. ހަށިގަނޑުގެ ހުރިހާ ގުނަވަނަކަށް ފާޅުވެގެންދާނެ އެއީ ދަރީނެވެ. ފަހުން މި އަނިޔާވެރިކަމާއި ބަޣާވާތްތަކެއް ޖަމާނުގައި ޖަހަނީ ކަސްތޮކަމެއެވެ. އިސްލާމީ އުއްމަތް ބެލުމެން ދިޔައިރު ދާއިރާތަކަށް ބަލައިލާއިރު ފާޅުކަމެއް އިސްލާމީ ޤައުމުތަކާއި އަހަރެމެންގެ ބޮޑެތި ކާރިސާ މިއަކީ ބެލުމެން ދިޔައިރު ދާއިރާއެއްވެ.

ދެވަނަ ޙިއްޞާ : އެއްބައިވަންތަކަން.

މިވާހަކައިން ދޭހަވަނީ ބައިބައިވުމުގެ ހިތި ނަތީޖާއެވެ. މިގޮތުގައި އެއްބައިވަންތަވުމުގެ ސަބަބުން ވެރިކަމާއި ދަރިކަމާއި ތަރައްޤީވުމަށް އޭގެ ބޮޑެތި ފައިދާތަކެއް ހުރި ސިޔާސީ ކަރުދާސްތަކެވެ. މިހެންވުމުގެ ސަބަބުން އެއްބައިވަންތަވުމަށް ދެއްވާފައިވާ ރަސްމީ ކަނޑައެޅުމުގެ ބޮޑު ނިޢުމަތެއްކަމާއެވެ. އަދި އަޅުގަނޑުމެންނަކީ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ވަނީ މުއުމިނުންގެ މިސާލު ބަޔާންކޮށްދެއްވާފައެވެ. ނުޢުމާން އިބްނު ބަޝީރު رضي اللّه عنه ރިވާކުރައްވައެވެ. ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

« مَثَلُ الْمُؤْمِنِينَ فِى تَوَادِّهِمْ وَتَرَاحُمِهِمْ وَتَعَاطُفِهِمْ مَثَلُ الْجَسَدِ إِذَا اشْتَكَى مِنْهُ عُضْوٌ تَدَاعَى لَهُ سَائِرُ الْجَسَدِ بِالسَّهَرِ وَالْحُمَّى ». (رواه مسلم)

މާނައީ: "މުއުމިނުންގެ މިސާލަކީ އެއުރެން އެކަކު އަނެކަކުދެކެ ލޯބިވުމުގައްޔާއި، އެކަކު އަނެކަކަށް ހަމްދަރުދީވުމުގައްޔާއި، އެކަކު އަނެކަކަށް އޯގާތެރިވުމުގައި އެއްހަށިގަނޑެއްގެ މިސާލެވެ. ހަށިގަނޑުން ގުނަވަނަކަށް ތަކުލީފެއް ޖެހޭ ހިނދު ނިދިނުއައިސް ހުމާޖެހިގެން ހަށިގަނޑު ދުޅި ހަށިގަނޑަށް އެކަމުގެ ވޭން އިޙްސާސްވެއެވެ."

ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلمގެ މި ބަރީތުތުގެ ލާނަތާ ތިބާގެ އިސްލާމީން ނުވަތަ ފަހުން ނުވަތަ ހަރިގަނޑެން އެއްވެސް ގުނަވަނެއް ޖަހައްވައިދޭކަމުގައި ވަކިކަމަ އެކަލޭގެ ސަހަބުން ފިޔާ ތިޔަގެ ސަހަބުން ނިކުތީ ނުނިކުތެވެ. އަދިހަމައެކަނިއެވެ ހަރިގަނޑެން ހުރުގެ އަސަރު ފުންނަން ފުރަތަމައެވެ. އެއީ އެޖަހައްވައިފުމަ ތަނުގައި އެފުރިފުޅުމަ ނުކުރައްވައިދެ ތަނަވަސްކަމާއި ދުނިޔޭގެ ހަރިގަނޑު ކުރާ ހަނުގެރާދިޔައިގެ އަސަރެވެ. އެފަދަ ބާރުތަކާއި ހަރިގަނޑު މަސައްކަތްކުރަމުން ކުރިއަށް ދިއުމުގެ ހަރުދަނާކަމެވެ. ވުޖޫދުގައި މިހަރުދަނާކަމުގައި ވުޖޫދު ހަރިގަނޑު ބައިވެރިވިއެވެ. މިއީ ރަސޫލާ ބަރަކާތުގެ ހަމަސަލާމަތް މިއްރާތުގެ މިސާލު ޖަޒާވަދީވާ ގޮތެވެ.

ކަންމިހެންހުރުމާއިއެކު ދުނިޔޭގެ އިރުމަތީ ނުވަތަ ހުޅަނގުގައި، ދެކުނު ނުވަތަ އުތުރުގައި ހުރި މުސްލިމުން އެމީހުންގެ ދީން ހަރިގައި ނުވަތަ އިސްލާމްދީނުގައި ކަލޭގައިވިޔަސް، ތިބާގެ އަމިއްލަ އާއިލާ މިހާރު ފަރާތުން އެކަލޭގެ އިސްލާމް ކުރަންޖެހޭކަމުގެ އަހަރުކުރެއްވީ. ތިބާ ވިސްނުނަސް ހަމައެކަނި ތިބާގެ އަމިއްލަ ނަފްސާއި ތިބާގެ އާއިލާ މިހުންނައި ދުނިޔެއަށްކަމުގައިވާނަމަ އެއީ ގޮތްގޮތުގެ ކަމުގައިވާނަމަ ތިބާއަށް ވޭ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ބަރީޢަތްވެފައިވާ "އެއް ހަރިގަނޑުގެ" ބަޔެއް ނޫނެވެ. އެހެން އެކަލޭގެފާނު އެބަޔަކު ނުކުރައްވާނެ މުއްސަނދިގެ މިސާލަކީ އެއް ހަރިގަނޑެއްކަމުގައެވެ. އެމީހަކީ އެހެން ޖަމާޢަތެއް ނުވަތަ އެހެން ގޮތުން ޖަމާޢަތެއް ނުވަތަ މީހަކު އެއް ކަމުގައިވިޔަސް އެކަމުގެ ހަމަ ތަރުތީބު ދިނުމުގެ ކަމެއްކަމުގައިވާނަމަ= އެވާ ހުށަހަޅާ މި "އެއް ހަރިގަނޑު" ގެ މިސާލުގެ ތަރުތީބެވެ.

ނަމަވެސް ހިތްހަމަޔާ ބައެއް ފަހަރަށް "މުސްލިމުންނަކީ ހަމައެކަނި އަހަރެމެންނާއި އަހަރެމެންގެ ޖަމާޢަތުގެ މީހުން" ކަމަށް ވިސްނާލީއެވެ. ކިއްވެތޯއެވެ؟ ސަބަބަކީ އަންނާނީ ތިމާގެ ޖަމާޢަތުގެ މީހުނާއިންނާލީ ނުވަތަ ތިމާ އެގޮތަށް ތަބާނުވާލީއެވެ. މީހުންގެ މައްސަލަ ކުރެވޭ ސާބިތުނުވާ ހިނދުކޮށް އެހެނިހެން މުސްލިމުންގެ ތަރުޖަމާނެވެ. މުސްލިމުންގެ ކިބައިން ތިމާ ހިތްހަމަ ނުވީހެއް ކޮންމެކަމެއްގައިވެސް ޙާލަތާއި ރިވެތި ގޮތުން ކަނޑައެޅުމަކީ ހިތްހަމަޖެހޭކަމެއް ނޫނެވެ. އަހަރެމެންގެ ތަރުތީބުގައި ޙަޤީ މަސައްކަތެއް، އާދިވެ މަސައްކަތެއް ނުވަތަ ގެޅިގެންދާ މަސައްކަތްތަކުގައި ފަދަ މަސައްކަތެއް ހަމަގެ އަހާލުމަށް ގޮތުން ކަނޑާލާތީ މިކަމާ މުޖުތަމަޢުން ފުންނަކަށް ހިތްހަމަޖެހޭނެއެވެ. ތިމާގެ އަހާލުމަށް ތިން ދުވަހަކުވެސް ޢިލްމަށް ފަރާތާ ނުދައްކާ ހަދުމަކީ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ނަހީކުރައްވާފައިވާކަމެކެވެ. އަހަރެމެން ވާޖިބުނީ އަހަރެމެންގެ އުޚުއްވަތް މަޙައްބަތާ އަދި އެކުލެވިގެންވާ މުޖުތަމަޢުގެ ކަންކަމާ ކުޑަ ބަޔަކަށްވުރެ ބޮޑެވެ. އެގޮތަކީ އެކުން މަދުކަމެއް، އެކުން ޖަމާޢަތް ނުވަތަ އެކުން ޤައުމެއްގެ މިހެންވުމުގައި ވިސްނުމެއް ބޭނުންވެއެވެ.

މިހާރު އަހަރުމެން އެންމެންވެސް ވާހަކަ ދައްކަމުންދަނީ އެއްބައިވަންތަކަމުގެ މުހިއްމުކަމާއިބެހޭ ގޮތުންނެވެ. އެއްބައިވަންތަކަމަކީ ތިމާގެ އަޚާ އެހީއަކަށް އެދިއްޖެ ހާލަތެއްގައި، ކުރަހަކަށް ވަކި ޖަމާޢަތަކަށް ވަކި އާއިލާއަކަށް ނުވަތަ ވަކި ޤައުމަކަށް ބެހުމެއްނެތި ވެދެވެން އޮތް އެހީއެއް ފޯރުކޮށްދިނުމެވެ. އަދި ދީނީ ގުޅުމުން އެކަކު އަނެއްކަކަށް ހެޔޮކޮށްހިތުމާއި ވިވަރުކަން އެހީވެ ވާގިވެރިވުމެވެ. އަދި އެކަކެއްގެވެސް އަބުރާ ޢިއްޒަތް އުނިކުރުމާއި އަމުވާލުތަކަށް އެންމެހާ ކަންތައްތަކުން ދުރުހެލިވެ ތަރައްގީކުރުމެވެ.

ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ހަދީޘްކުރައްވާފައިވާ "...ހަށިގަނޑުން ގުނަވަނަކަށް ތަކުލީފެއް ޖެހޭ ހިނދު ނިދިނައިސް ހުންގަނޑާއި ސަޤާފަތުގެ ހުރިހާ ގުނަވަނަކަށް މުޅި ހަށިގަނޑަށް ވެސް އިޙްސާސްވެއެވެ."

މި ބަސްފުޅުން އިޝާރާތް ވިސްނާލަމާތޯއެވެ. ދުނިޔޭގެ އެކިކަންތައްތަކުގައި އަހަރުމެންގެ އަޚުންނާއި އުޚުތުންނަށް ދިމާވާ ދަތިތަކާއި މުޞީބާތްތަކުގައި އަހަރުމެން ބައިވެރިވާންޖެހެއެވެ. ފަލަސްތީނާއި، ޢިރާޤު، އަފްޣާނިސްތާން އަދި ކަޝްމީރު ފަދަ ޤައުމުތަކާ އަހަރުމެންގެ ޤައުމުގައި ނުވިސްނަވެސް، އެޤައުމުތަކުގައި ކަންތައްތައް ވަމުންދާގޮތާއި ގޮތް ދިހާރުގޮތަށްކުރެވޭނެއެވެ. މިގޮތަށް ބައެއް ޤައުމުތަކުގައި ސިޔާސީ އަދި ދީނީ މަސްއަލަތައް ހުރިކަމުގައި ވީނަމަވެސް، މުސްލިމުންގެ ހައިސިއްޔަތުން އެބައިމީހުންނާ ތަޢާރުފުވުމަށް އޮތްގޮތް ނުވާނެއެވެ. އެބައިމީހުންގެ ދުރުގައި މިފަދަ މައްސަލަތައް ހުރިކަމުގައި ވީނަމަވެސް އަހަރުމެން ދުޢާކުރަންޖެހޭނީ، އެޤައުމުތަކުގައިވާ ރައްޔިތުންނަށް އަހަރުމެންގެ މުސްލިމު އަޚުންނާއި އުޚުތުންކަމުގައެވެ. އަދި މިގޮތަށް އިސްލާމީ އުއްމަތާއި ދުޢާތަކުގައިވެސް ވިސްނަންޖެހެއެވެ. މިފަދައިން ނުވިސްނާލާ އުއްމަތުގެ ތަރައްޤީއާ މިހާރުއްނެވެ.

عبد الله بن مسعود رضي الله عنهما ގެ ރިވާއިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ހަދީޘްކުރެއްވިއެވެ.

«الْمَرْءُ مَعَ مَنْ أَحَبَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ». (رواه البخاري و الترمذي)

މާނައީ : "ޤިޔާމަތްދުވަހުގައި މީހާ ވާހުށީ އޭނާ (ދުނިޔޭގައި) ލޯބިވި މީހަކާ އެކުގައެވެ."

ޤިޔާމަތްދުވަހު މީހާވާހުށީ ލޯބިވި ފަރާތަކާއިއެކުގައެވެ. މީހާ ލޯބިވި މުސްލިމުންދެކެ ކަމުގައިވާނަމަ މީހާ ވާހުށީ މުސްލިމުންނާއި އެކުގައެވެ. އަދި މީހާ ލޯބިވި ކާފިރުންދެކެ ކަމުގައިވާނަމަ މީހާ ވާހުށީ ކާފިރުންނާއި އެކުގައެވެ. މިއީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ޙުކުމެވެ.

ލޯބިވެތި އަޚުންނާއި އުޚުތުންނޭވެ! ހުރި ހިތާމައާއެކު ބުނަންޖެހެއެވެ! އަޅުގަނޑުމެންގެ ތެރެއިން ގިނަ

އަޚުންތަކަކާއި އުޚުތުންތަކެއް ދަރިން ކާފަރުން ދޭތެ އިންޒާރަކަށް ޙާޟިރުވުމުން ނުވެއެވެ. ފިލުވުމުގެ ބާރުންނާއި އަދި

އުޅުނުވުސް މިފަދަ މިސާލުތަކާއި ކުޑަކުދިންނާއި އަދި ހުރިހާ ކުދިންތަކެއް ކާފަރުން އެބައިމީހުންނާއި އެއްގޮތަކަށް

މަސައްކަތްކުރަމުންނެވެ. އެއިންމިހާރު އަހަރުމެންގެ ޒަމާނަކީ އަތްދުވެރިކަމުގެ އިޙްސާނަކަށް މިކަން ވަރަށް ބޮޑަށް

ދެހަމަކުރުވާތީއެވެ. އަދި ދުވަހުގެ ގިނަ ވަގުތުތަކެއްގައި މިޒާޖު ފުރިސަތުގެ ދުނިޔެއަކަށް އަރައިދުވެގެން އިންސާނާ

މިކަމުގެ މިސާލުތަކެވެ. މިގޮތަށް އެބައިމީހުންނާއި އެއްގޮތްވުމުގެ ނުބައިކަމާއިބެހޭގޮތުން އަހަރެނގެއިމާ ވަރަފުރުގެ

ބަސްފުޅުތައް ނިވާކަހަލައެވެ. އަދި އިވުން ބޮޑުންގެ ނުވާ ކަހަލައެވެ.

އެންމެހައި ބޭކަލުންނޭވެ! ދަރިންނަކީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަހަރުމެންނާއި

ހަވާލުކުރައްވާފައިވާ އަމާނާތެކެވެ. އަދި ހަމަ އެހެންމެ ބޮޑު ނިޢުމަތެއްވެސް މެއެވެ. އަހަރުމެންގެ ތެރެއިން ކޮންމެ

މީހަކީ މިމަސްއޫލިއްޔަތުގެ ޒިންމާދާރުވެރިއެއް. الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ ދަރުބާރުގައި ސުވާލުކުރެވޭ، އެކަމަން

ޖަވާބުދާރީ ވާންޖެހޭނީ ކިހާއިރަކުދޭ ތިބުނީތޯ؟ އަހަރުމެންގެ ލޯބިވާ ދަރިންތަކަށް "ހެރިފަލަޤަ" ވިދު

ޒާތީ ފުރުޞަތު ދިނުމަކީ ބޭއްދުމެއް ފަދަ ކަމެއް ހެއްދުމެވެ؟ "ބޮޑުވުމެވެ" ގެ އިސްތިހާރު ކުރުމަކީ ދަރިންނަށް

ޝަރުޢީ ދަރަސްކުރުމާ މިދިޔުމީ ބޮޑު އަޙްކާމަށް ޒާތަކަށް ދަރިވަރުން ނޫންތޯއެވެ؟

ހެޔޮހެދިގެ މަޤްސަދަ ހެޔޮހިތްހެވެ! ގުޅުން ހަމަހަމަ ފަރަދެއް ދެއްޗެ ކޮޅު ކޮމުދީން ހިނދިގެބުރީ

ފަހަކަ ދަރަކާއި ހަކާއިރު، ޤުރުއާން ކިޔަވަން ނޫނުގެކަމު އެޑިއަކެވާ ވަރުގެ ކަމެއްދުނޫނީތޯއެވެ؟ ދަރިން

ތަރުބިއްޔަތުކުރުމުގައި އެކަކުގެ ފަންދޭ ޤާބިލުކަން އަހަރުމެންގެ މާތް ނަބިއްޔާ ދެއްވި އިރުޝާދަށް އެއްވެސް ބޮޑުކަމެއް

ނެތެވެ. ދަރިންނަށް ޤާބިލުކަމަކީ ދޭހޭ އެކަށިގެންވާ ގުޅުން އެގުޅުގެ ވަށައިގެންވާއި އެބަހިމިހުންގެ ދިރިއުޅުމެވެ.

ދަރިން މިފަދަ ހަމަކަން ދިޔަކަން ދުރާލާ ގުޅިއްޖެހިދާނެ އަހަރުމެންނަށްވެސް އަދި އެކަށިގެންނަށްވެސް ދުނިޔެއާއި އާޚިރަތުގައި

ހެޔޮވަ ދިރުމަކަށްކަށް. ޤާބިލުކުރުވަމަ އަހަރުމެންގެ މަސްއޫލިއްޔަތާއި އެކަށިޔަތުގެ މުހިއްމު ބޮޑަބެނުމެއް އެކަމިއްޔުގެ

އަދުމުގައި އެބަހުރިނަން ހުނަރު، އަހަރުމެންގެ ދަރިންނަން އެބަހުރިކަން ހެދިދުވަން ދަސްކޮށްދިނުމަކީ ހެދ

ބެއްޓެރިކަމެއްވެސްމެއެވެ. އެބަހުރީގެ ދިރިއުޅުމުގައި މުސްތަޤުބަލު އިސްލާމީ ތަރުބިއްޔަތުގެ ބިންގަލަކީ އަހަރުމެންނާއި

އަހަރުމެންގެ ދަރިންނަށް ފަރާތުގައި ކުރިއަށް ދިޔުމުގެ ދަރުސެވެ.

ތިންވަނަ ޙަދީޘް : މުސްލިމަކު ހަމާކުގެ ތެރެއިން ދީނުގޮތުގެ ނުބައިކަން.

عبد الله بن عمر رضي الله عنهمائ ކިބައިން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "ކޮންމެ މުސްލިމަކީ އެހެން މުސްލިމެއްގެ އަޚާއެވެ. އޭނާ، އޭނާގެ އަޚާއަށް އަނިޔާވެރިއެއް ނުވާނެއެވެ. އަދި ދުޝްމިނުންނާ ހަވާލުއްވެސް ނުކުރާނެއެވެ. އަދި އެމީހެއްގެ އަޚާގެ ބޭނުންތަކެއް ފުއްދައިދިނުމުގައިވާ ހިނދަ ދަންނައެވެ. މާތްالله އޭނާގެ ބޭނުންތަކެއް ފުއްދަވައިދެއްވުމުގައި ވާހުށްޓެވެ. އަދި މުސްލިމަކުގެ ކިބައިން ތަކުލީފެއް ދުރުކޮށްދިނުމުގައި ވާހާ ދަންނައެވެ. މާތްالله އޭނާގެ ކިބައިން ޤިޔާމަތްދުވަހުގެ ތަކުލީފުތަކުގެ ތެރެއިން ތަކުލީފެއް ދުރުކޮށް ދެއްވާނެއެވެ. އަދި މުސްލިމަކުގެ ޢައިބު ފޮރުވައިދިނުމުގައި ވާހާ ދަންނައެވެ. މާތްالله އޭނާގެ ޢައިބު ޤިޔާމަތް ދުވަހުގައި ފޮރުވައިދެއްވާނެއެވެ." (ބުޚާރީ)

ޙަދީޘުގައި ބަޔާންކޮށްދެނީ ވަރަށް އަހަރުމެން ދިރިއުޅުމުގައި ހިނގާކަމެވެ. ކަމީ ދީނުގެ ހިތްތަކުގެ ބީރައްޓެހިކަމާއި، އެހެން މީހުންގެ ޙައްޤުގައި އެއްބާރުލުންދީގެން އެހީތެރިވުމުގެ ސަބަބުން ހާސިލުވާ ހެޔޮކަމެވެ. ނަމަވެސް ކަންތައް ހުރީ މުޅިން ދުރުގައި ދުރުކަމުގެ ދުވަސްވަރުތަކުގައެވެ. މި ޒަމާނުގައި އެކަމުގެ ގޮތް ތަފާތު ވެއްޖެއެވެ.

ދީން އަޚުވަންތެރިކަމުގެ ގޮތުގައި ވިސްނާފައި ބަހައްޓަން ޖެހޭކަމެކެވެ. ކޮންމެ މުސްލިމުންގެ ބޭނުމެއް ޝަރީޢަތުގެ ކުރިއަށްދިޔައި، އެހެން މުސްލިމުންނަށް އެހީތެރިވުމުގެ ޝަރުޢީގޮތުގައި ހެޔޮކަމުގެ ކަންތައްތަކެވެ.
އަހަރުމެންނަށް ހިތަށް ހަމަ ކަމެއް ގެނެސް ހިތި ގޮތެވެ. އަހަރުމެންނަށް ހިތަށް ކަމެއް، މުސްލިމުންގެ ތެރެއިން ޝަރީޢަތުގެ ނަންތެރިގެން އުޅޭ ދިރުން ޝަރީޢަތުގެ ބަދަލުގައި ކަމެއްވެސް މުސްލިމުންނާ ދެކޮޅަށް ފަރާތެއްގެ އިހުސާސް ހަމަ ޝަރުޢީގޮތުގައި ހަރަކާތްތެރިވާނެއެވެ. ކަމެއް ހަމަ ކުރިއަށްދާށެވެ. ކަމެއްގެ ޒިންމާދާރު އަހަރުމެން ބޭނުންވާ ހިތްދަތި އެހީތެރިކަން ދޭށެވެ. އަހަރުމެންގެ ޙަޤީޤީ ފަރާތަކީ ވަރަށް އަހަރުމެންނަށް ދުރުގެ ކަމުގެ ދިރިއުޅުމެވެ. އަހަރުމެންގެ ކަންތައްތަކުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ޤަބޫލުކޮށް އަހަރުމެން ހަމަގައިމު ބަދަލުކުރާނަމަ، ހަމަ ހިތި މުޅި ފިކުރާއި ބަދަލުވާނެއެވެ.

އެހެނީ ޤަޝްޓާއި އުޅުމަށްޓަކަ! އަހަރުމެންގެ ސަލާމަތް ބޭނުންކުރުމުގައިވާނަމަ މިގޮތަށް މިކަން ކުރުމަށް އެބަޖެހެއެވެ. އަހަރުމެންގެ ތެރެއިން އެކަމު އަޅުކަމެއް ކަމެއްގެ އަސްލު ބިނާވެގެން ހިނގަމުން ކުރިއަށްގެންދަނީ، الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އިރާދަފުޅާއި މަދަދު އަހަރުމެންނަށް ނުލިބިއްޖެނަމަ ބިރުވެރިކަން ޖެހޭނެއެވެ. އެހެނީ ރަސޫލާ صلى الله عليه وسلم ޙަދީޘްކުރެއްވިއެވެ. "...އަދި އެމީހެއްގެ އަޚާގެ ބޭނުންތަކެއް ފުއްދައިދިނުމުގައިވާހާ ދަންނައެވެ. މާތްالله އޭނާގެ ބޭނުންތަކެއް ފުއްދަވައިދެއްވުމުގައި ވާހުށްޓެވެ. އަދި މުސްލިމަކުގެ ކިބައިން ތަކުލީފެއް ދުރުކޮށްދިނުމުގައި ވާހާ ދަންނައެވެ. މާތްالله އޭނާގެ ކިބައިން ޤިޔާމަތްދުވަހުގެ

ތަކުލީފުތަކުގެ ބުރައިން ތަކުލީފެއް ދުރުކޮށް ދެއްވާށެވެ..." އެހެންކަމުން މިއަދު އަހަރުމެންގެ އަޒުމަކީ އިސްތިޢާނަތް ކަމުގައިވާނަމަ؛ އަހަރުމެން އެންމެބޮޑަށް އެހީއާއި މަދަދަށް ބޭނުންވާނީ ޚާއްޞަކޮށް ދުވަހު الله ގެ އިސްތިޖާބަތަކަން އަހަރުމެންނަން ލިބޭނެއެވެ.

އަހަރުމެންނަށް އެނގޭ ހަގީގަތަކީ الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާގެ އެހީ އާއި މަދަދުންނާ އަހަރުމެންނަށް ހުރިތަނުން ގެއިވެސް ނުލިބޭނެކަމެވެ. އެކަމާގެ އެހީ އާއި މަދަދު އަހަރުމެންނާއި އެއްކޮށްވުމަށް ބޭނުންކުރުގައިވާނަމަ އަވަހަށް އަހަރުމެންގެ އަޒުމަން އިހާނަތް ވިއްޔާ. އަދަބު ގޯސްކަމުގެ ދުޢާކުރުމުގައިގެން ގޮތްތަކުގެ ތެރެއިން ހެދުމަށް މަސައްކަތް ނުކުރާނެތެވެ. އިސްލާމީ ދީނީ އުއްމަތް ހަމަހަމަކޮށްލައިގެން ވަނީ ޝަރީޢަތާ ހިތްހަމަޖެހޭ ނުޖެހޭނެއެވެ. އަހަރުމެން އޭނާ ހިތް ހަމަޖެއްސުމަށް ކިތަންމެ ކަމެއް ކުރިކަމުގައި ވިޔަސް އެއީ ކަމިޔާބުވާން ކަމެއްނޫނެވެ. އެހެނީ ނަބިއްޔާ آدم عليه السلام އާއި ހިސާބުން ފެށިގެން ޤިޔާމަތާ ހަމައަށް އަހަރުމެންގެ ދުޝްމަނެކެވެ. ހަމައެހެންމެ އެންމެފަހު އިންސާނެއްވެސް ދުޝްމަނެކެވެ.

މިއަދު އަހަރުމެންގެ ބުރައިން ބޭނުންތެރިކަމާ މުސްލިމުކަން އަޤީދާތެރި ދުޢާކުރުމިކަމުގައިވާނަމަ، ޚާއްޞަކޮށް ދުވަހު الله ސުބްޙާނަހޫ ވަތަޢާލާ އަހަރުމެން ދުޢާކުރުމައްޓާނި ބިރުވެރިވާންޖެހެއެވެ.

والله المستعان وعليه التكلان، وصلّى الله وسلّم وبارك على عبده ورسوله نبيّنا محمد وعلى آله وأصحابه أجمعين، والحمد لله ربّ العالمين.

ނޯޓް : މިލިޔުމަކީ ޝައިޚް އަންވަރުލް އަވްލާކީ ދެއްވާފައިވާ ޚުތުބާއެއް އަސްލުކަމަށް ބަލައިގެން، ލިޔުއްވައިދާ ލިޔުމެކެވެ.